

Persona intelligitur si Duo dupliciter.

describit, dicendo: Persona in Deo non potest intelligi, nisi dupliciter, scilicet, aut vt respiciens alteram aut vt subsistens in diuina essentia. Et hoc secundo modo quilibet beatus videt tres personas intuitu vnico, non vt distinctas, quia in essentia vnum sunt. Qui autem primo modo videt aliquam, non videt eam nisi vt relata, & sic vt distinctam: quia non nisi relatione personali distinguitur a persona, dicente Boethio: Essentia tenet vnitatem, relatio multiplicat trinitatem. Natura autem eorum, quæ non intelliguntur nisi ex relatione ad alterum, talis est, quod intellectus vnus dependet ab intellectu alterius, ita quod qui nouit vnum, nouit & reliquum, vt in prædicatione habetur. Idcirco dicendum, quod tres diuinæ personæ a beatis non nisi vnico intuitu possint videri. Omnes enim vnum sunt in diuina essentia, & inter se referuntur, pater ad filium, atque vterque ad spiritum sanctum. Cuiusque arguitur, quod plura non videntur vno intuitu, respondetur, quod verum est de pluribus penitus absolutis, non respectiuis. Hæc Henricus, cuius responsio connotat dictis a Thoma, alijsque præfatis.

Boethius

Philosophus

Soluitur argumenta

Instantia, autem in exordio facta, soluta sunt. Quamuis enim personæ abiniceum distinguantur, tamen in bonitate communicant: quæ quamuis aliter sit in patre, aliter in filio, ac spiritum sancto, quantum ad hoc, quod pater non habet eam ab alio, sicut filius habet eam a patre, & spiritum sanctum ab vtroque, est tamen realiter bonitas vna, ac summa.

Albertus

Postremo, quod viatores dicitur vna fruitione tribus frui personis, quidam intelligunt de vnitatis fruitionis actuali, vel habituali, & sicut in tribus supbeatis personis est summa æqualitas, consubstantialitasque: vnitatis, eademque perfectio, sic eis æqualiter est fruendum, non magis vna, quam alia, vt declarat Albertus.

QVAESTIO VI.

SEXTO quaritur, an sine vltimo seu summo bono vniuersum creatur, clarè ostenso, possit ipsa voluntas ipso non frui.

Arguitur contra veritatem.

Videatur, quod imò, quia voluntas ex sua natura est liberissima virum aia, ergo a quocumque obiecto sibi ostenso potest se liberè auertere. Secundo, liberum est quod potest in vtrunque oppositorum, nec determinatum est ad vnum illorum, ergo voluntas potest se a fine sibi ostenso tam liberè auertere, quam liberè potest se ad illum conuerrere.

Philosophus

Tertio, natura & voluntas sunt principia opposita, vt secundo dicitur Physicorum. Natura autem determinatur ad vnum, vt fertur ibidem, non ergo voluntas necessitatur ad alterum oppositorum, præsertim cum necessitas, & liberitas mutuo opponantur.

Augustinus

Quarto, secundum Augustinum primo libro Retractionum, Nihil tam est in potestate voluntatis, quam ipsa voluntas, quod intelligendum est de voluntate quantum ad actum ipsius, non quo ad eius naturam, potest ergo actum suum elicere, & cohibere, pro proposito sibi quocumque obiecto.

Philosophus

Quinto, secundu philosophum tertio de anima, Potentia rationales he habent ad opposita, uoluntas est potentia rationalis, vt potest in superiori animæ parte fundata. Hanc questionem non videlicet motam, nisi a Scoto, & suis, Henricus autem, Thomas & alij alibi mouent eam.

Scotus

Itaque Scotus responderet: Dicunt aliqui, quod contingit loqui de fine dupliciter: aut de fine ultimo oblcure cognito, aut clarè viso. Si primo modo, adhuc dupliciter: aut de fine vltimo oblcure cognito in vniuersali, aut in particulari. Primo modo de ipso loquendo, videlicet oblcure cognito

in vniuersali, dicitur quod voluntas necessariò fruatur eo, seu ei inhaeret, & sic necessario, seu naturaliter appetit illum: quia ut dicitur secundo Physicorum, Sicut se habet principium in speculabilibus, sic finis in operabilibus. Vnde sicut intellectus naturaliter assentit primis principijs speculabilium, sic voluntas adheret vltimo fini operabilium, qui est felicitas, quam homo naturaliter appetit. Porro de fine in particulari oblcure cognito, dicitur quod non est necesse frui eo. Si autem loquamur de fine vero, & summo clarè ostenso, sic ille ostenditur finis ille, aut habet uoluntatem tali obiecto proportionata per charitatem, aut non: si sic, & finis videtur practicè sub ratione finis, tunc non potest non frui eo, ita quod implicet non frui eo: quia in fine sic apprehenso non occurrit aliqua ratio mali, nec defectus boni. Si vero voluntas non sit proportionata illi obiecto per charitatem, vt potest in puri naturalibus stans, non potest frui eo: quia supernaturaliter agere, præsupponit supernaturaliter esse. Hæc est re citatio Scoti. Qui consequenter contra opinionem hanc arguit, Primo ex auctoritate Augustini prædicta. Secundo, quia si uoluntas sic necessitatur ad uolendum vltimum finem in vniuersali, semper teneret intellectum in consideratione finis illius. Tertio, quia vniiformiter, & semper æquè intensè ferretur in vltimum finem ita in vniuersali conceptum, quod enim necessariè agit, agit secundum vltimum suæ potentie. Deinde probat, quod uoluntas per charitatem proportionatam vltimo fini clarè ostenso, non necessariè fruatur illo: quia charitas eadem est, siue finis ostendatur clarè, siue oblcure: ergo nõ magis necessariè mouet ad fruitionem obiecti clarè ostensi, quam oblcure visi.

Philosophus

Scotus

Augustinus

Dionysius

Alia multa similia contra prædicta obijcit Scotus, cuius motiua non nisi breuissimè tangere, breuitati in omnibus, pro viribus student. Teneque Scotus, quod non est necessarium, uoluntatem frui sine vltimo in vniuersali ostenso, & oblcure viso, quoniam sicut est in potestate voluntatis auertere intellectum a cognitione actuali finis sic cogniti, & ita per consequens non frui eo, ita etiam est in potestate voluntatis, quod non fruatur in tali fine, quamuis sic ostendatur ab intellectu: quia nihil tam est in potestate voluntatis, vt actus eius, Consequenter dicit, quod voluntas eleuata, per charitatem, non necessariò fruatur sine vltimo sibi clarè ostenso: quia non est necessitas eliciendi actum ex parte principij eliciendi. Næ charitas eadem est, quæ finis vltimis clarè videtur, & quæ oblcure. Ideo sicut non elicit necessariò actum fruitionis, quando finis oblcure videtur, ita nec quæ clarè ostenditur. Insuper dicit, quod non sic impossibile, uoluntatem non eleuatam per charitatem, frui sine vltimo sibi clarè ostenso: quia uoluntas circa obiectum oblcure visum, potest habere actum fruitionis &c. Hæc est positio Scoti, quam eius lequaces diffusius prosequuntur.

Nunc itaque quid sanctus doctor sup his sentiat. Itaque in secunda parte Summæ suæ, questione 10. quaritur an uoluntas ad aliquod naturaliter moueatur. Ad quod responderet, Sicut ait Boethius in libro de duabus naturis, & Philosophus 3. Physicorum, Natura multipliciter sumitur: Primo, pro principio intrinsecò rerum mobilium, quod est materia, aut forma naturalis, ut patet ex secundo Physicorum, Secundo, pro vnaquaque substantia, seu quolibet ente, sicque id est naturale rei, quod conuenit ei secundum suam substantiam, & hoc est, quod per se in se inest. Porro

Thomas 1. 1. q. 10. 81.

Boethius

Natura Multiplex acceptu.